

Chefsjustitieombudsmannen
Mats Melin

Initiativärende mot Polismyndigheten Dalarna, närpolisområde Falun, med anledning av handläggningen av en mordutredning

---

Initiativet

I en artikel i Expressen den 20 oktober 2003 gjordes gällande att Polismyndigheten Dalarna inte hade tid att utreda det s.k. AA-mordet som inträffade för ungefär tre år sedan. Enligt uppgifter i artikeln hade polismannen BB under det senaste året varit ansvarig för utredningen och han hann inte med att bearbeta de nya tips som kom in; utöver mordutredningen hade han 55 andra utredningar på sitt bord och tvingades därför arbeta med annat som var mer akut.

Mot bakgrund av de uppgifter som kom fram i tidningsartikeln beslutade dåvarande chefsjustitieombudsmannen Claes Eklundh att ta upp saken till utredning som ett initiativärende.

Utredning

Muntliga upplysningar inhämtades den 21 oktober 2003 från inspektören BB, närpolisområde Falun, varvid han uppgav i huvudsak följande. Han är utredningsman vid Näpo Faluns utredningsavdelning som leds av kommissarien CC. Den aktuella förundersökningen om AA-mordet omfattar minst 30 A4-pärmar. Sedan årsskiftet 2002/03 har han ensam arbetat med mordutredningen. Han hand-lägger därutöver ett stort antal andra ärenden; för närvarande har han 49 pågående ärenden (rån, grov misshandel m.m.). Han har därför tidvis inte möjlighet att arbeta med mordutredningen. Han bedömer att han sedan årsskiftet endast har kunnat lägga ned ca två procent av sin arbetstid på mordutredningen. I utredningen finns det 30 registrerade tips och 70-80 oregistrerade tips som ännu inte har bearbetats. Han har vid flera tillfällen påtalat för CC att han inte hinner med mordutredningen men på grund av bristande resurser har han inte fått någon hjälp eller avlastning.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över handläggningen av förundersökningen rörande AA-mordet, varvid polismyndigheten särskilt skulle informera om de utredningsresurser som finns vid utredningsavdelningen och som ställs till förfogande för den aktuella förundersökningen.

I polismyndighetens remissvar anfördes följande.

Följande befattningshavare har lämnat redogörelse för sin och sin enhets del respektive handläggning av förundersökning rörande det s.k. "AA-mordet", nämligen:

Kommissarie CC, chef för utredningsenheten vid närpolisområde Falun och ansvarig för den aktuella utredningen

Polisintendent DD, chef för myndighetens polisoperativa samordningsenheten (POS)

Inspektör EE, chef för myndighetens våldsrotel och kommissarie FF, fu-registrator i utredningen

Inspektör BB, samordnare av inkomna tips i "AA-utredningen".

Av redogörelserna framgår bl. a. följande:

Utredningsresurser inom Närpolisområde Falun

Utredningsenheten består av en chef, en biträdande chef samt 18 poliser. Av dessa arbetar 8 poliser med utredningar på heltid, 2 på deltid, 5 i jourtjänst med åligganden i länet samt 3 med speciella tjänster, som tekniker, KUT-samordnare och ungdomsutredare.

Under semesterperioden juni-augusti år 2003 arbetade de som var i tjänst enbart med akuta ärenden, frihetsberövade, besöksförbud och andra högt prioriterade ärenden. Under semestertiden fanns det 5 poliser i tjänst vid varje period.

Utredningsresurser i "AA-utredningen" under tiden 4 juni 2000 - februari 2001

Mordet på AA inträffade söndagen den 4 juni 2000 c:a kl. 02.15. Ett vittne såg början till händelsen och larmade polis efter ungefär en timme.

Den första veckan arbetade samtliga utredare i närpolisområde Falun med mordet. Efter denna vecka ersattes några av poliser från andra närpolisområden i länet. En registrator från Rikskriminalpolisen (RKP) samt 2 civila assistenter kallades in. C:a 15 poliser arbetade då med mordutredningen. Med den personalstyrkan fortskred arbetet fram till andra veckan i oktober 2000 då förstärkning från Riksmordkommissionen anlände. Kontakt hade tagits i början av utredningen. Riksmordkommissionen ställde 12 personer till utredningens förfogande och polismyndigheten lika många. Sammanlagt arbetade 24 personer i 5 månader med ärendet fram till februari 2001, då Riksmordkommissionen lämnade Falun.

Utredningsresurser fr.o.m. februari 2001 till och med december 2001

Personalstyrkan minskades till 8 poliser från myndigheten och den numerären bibehölls under hela år 2001. Riksmordkommissionen förstärkte styrkan med 7 man under 14 dagar i april månad.

Utredningsresurser fr.o.m. 1 januari 2002

Polismyndigheten inrättade fr.o.m den 1 januari 2002 en Polisoperativ samordningsenhet (POS) med uppgift att arbeta med samordning och i vissa fall direkt ledning av polisoperativ verksamhet. Utredningsresursen i AA-utredningen minskades ytterligare och 4 poliser arbetade med utredningen fram till halvårsskiftet. Då bestämdes, efter en gemensam bedömning av POS och närpolisområde Falun, att understödjande utredare skulle återgå till respektive enhet och att Falun skulle hantera ärendet med den resurs enheten själv disponerade. "Tipsinflödet" var då så lågt att det bedömdes att en polis skulle kunna hantera inflödet av uppgifter och att någon förstärkning från annan enhet inte fordrades. Ansvar för registrering i förundersökningsbasen (fu-registreringen) skulle dock även fortsättningsvis skötas av våldsroteln.

Inspektör BB åtog sig frivilligt uppdraget att hantera inkomna tips efter sommarsemestern. Till sin hjälp de två första månaderna hade han inspektör GG från

Ludvika som hade arbetat med utredningen sedan augusti år 2000. Överenskommelsen med AA var att han skulle arbeta med sina lokala utredningar samt uppgifter/tips som kom in till mordutredningen. Polismyndigheten har nu inkommanderat inspektör GG att t.o.m. december månad arbeta med de tips som finns i utredningen.

Ärenderegistreringen

Ärendet har från början registrerats enligt de bestämmelser som finns om förundersökningsregistrering. Registreringen har fortsatt under hela utredningstiden.

Det bestämdes att registreringen skulle fortgå oavsett hur många utredare som var engagerade i utredningen. Alla nyinkomna handlingar skulle fortlöpande registreras av kommissarie FF för att sedan föras in i nummerliggaren av inspektör EE. I nummerliggaren framgår när handlingen (uppslaget) inkommit, var handlingen finns och när den är färdigbehandlad. Dessa rutiner har fortlöpande delgetts all involverad personal.

Kommissarie FF är en av två registerförare i polismyndigheten Dalarna.

Inkomna tips

35 tips/uppslag har lagts ut på den lokale utredaren BB. Till dessa har utredningsdirektiv av olika slag meddelats.

Med anledning av nu aktuellt ärende har samtliga tips och handlingar gått igenom av chefen för våldshoteln och kommissarie FF. Bland de handlingar som kontrollerats fanns 55 oregistrerade tips och de 35 tips som BB ursprungligen fick.

Ca 20 av de 55 oregistrerade uppslagen inkom efter TV-programmet "Förnimmelse av mord" och kom från sk "Sierskor". Dessa och övriga 35 uppslag har för närvarande inte bedömts kräva ytterligare utredningsresurser. Som framgår ovan arbetar inspektör GG nu med aktuella tips.

BB har lämnat följande redogörelse om sin arbetsuppgift i "AA-utredningen".

"Min uppgift är att ta emot tips under kontorstid i ärendet samt följa de instruktioner som skrivits ned efter att uppslaget registrerats.

Spaningsledaren CC tar del av inkomna uppslag samt gör en första bedömning ifall någon åtgärd bör ske omedelbart eller om uppgifterna i spaningsuppslaget kan bearbetas senare.

När CC läst uppslaget tar jag del av materialet, läser och gör erforderliga data-slagningar på uppgifterna som förekommer i uppslaget innan det registreras.

Under hösten 2002 fick jag och GG en kort information av kommissarie FF hur registreringen av spaningsuppslag fungerar.

Även de tips som var oregistrerade när Expressens reporter ringde har CC tagit del av. Dessa skulle senare ha överlämnats för registrering."

CC:s kommentarer med anledning av AA:s uppgifter.

"I mordutredningen är det av stor vikt att inkomna uppgifter – tips snarast registreras i Fu-basen i utredningen. Detta bland annat för att inga uppgifter skall bli liggande och glömmas bort. Alla uppgifter skall också vara sökbara och kunna bedömas av registrator och chefen för förhørsgrupp. Det är av stor vikt att inkomna uppgifter registreras omedelbart.

Den 6 november 2003 finns 35 uppgifter – tips gällande mordutredningen utlämnade till AA för bearbetning. AA själv har uppgivit att det finns 70-80 oregistrerade tips som inte bearbetats. Dessa tips borde vara registrerade i Fu-basen och inte ligga hos AA.

Inflödet av tips hösten 2002 och fram till nu har inte varit av den omfattning att det funnits behov av att ha fler utredare inkopplade på mordutredningen än en person.

Min bedömning har varit att en utredare skulle kunna handlägga inkomna tips och även lokala brottsutredningar.”

Polismyndighetens bedömning

Polismyndigheten anser att mordutredningen haft tillgång till den personalresurs som kunnat ställas till förfogande med hänsyn till övrig verksamhet. I resursen inräknas även riksmordkommissionens olika förstärkningsrörelser. Utredningsläget under senare tid har uppenbarligen varit så att CC gjort en korrekt bedömning av personalbehovet.

Vad gäller BB och hans uppgift att hantera inkomna tips anser myndigheten att han haft tillräcklig information om hur registreringen skulle ske.

Vad som framkommit i ärendet ger dock myndigheten anledning konstatera vissa brister fr.o.m. sommaren 2003 i rutinerna kring i första hand den sk fu-registreringen. Numera är samtliga involverade överens om gällande rutiner.

Även om vissa formella brister konstaterats har utredningen dock materiellt fungerat tillfredsställande.

Polismyndigheten anser inte att de konstaterade bristerna i rutinerna gällande den s.k. fu-registreringen har påverkat utredningen negativt.

I samband med JO:s inspektion av Polismyndigheten Dalarna den 22-24 mars 2004 inhämtades kompletterande upplysningar om handläggningen av AA-mordet efter halvårsskiftet 2002, se bifogad promemoria.

Bedömning

Av uppgifter i pressen framgick att polisen i Dalarna inte hade tid att utreda det s.k. AA-mordet som inträffade i juni 2000. Detta föranledde Claes Eklundh att ta upp ett initiativärende för att bl.a. utröna vilka utredningsresurser som polismyndigheten, närpolisområde Falun, förfogade över för mordutredningen. Det skall nämnas att utredningen rör ett s.k. spaningsmord och att CC är förundersökningsledare.

Den fråga som är föremål för bedömning i ärendet är om polismyndigheten har prioriterat mordutredningen på ett godtagbart sätt. Det bör alltså påpekas att det i ärendet inte har gjorts någon granskning av de olika utredningsåtgärder som under årens lopp har vidtagits i förundersökningen.

Grova våldsbrott såsom mord och dråp hör till den typ av brottslighet som skall ges högsta prioritet. Det är därför särskilt viktigt att polisen tilldelar sådana utredningar de resurser som erfordras för att ärendena skall kunna utredas på ett effektivt och kompetent sätt.

I sitt remissvar har polismyndigheten redogjort för dels de utredningsresurser som finns inom Näpo Falun, dels de resurser/utredare som sedan juni 2000 arbetat med mordutredningen. Vidare har polismyndigheten upplyst att Riksmordskommissionen under vissa perioder ställt ett flertal personer till mordutredningens förfogande. Mot bakgrund av det som kommit fram finner jag inte anledning att uttala mig om handläggningen av utredningen fram till halvårsskiftet 2002.

Som framgår av utredningen gjorde polismyndigheten vid denna tidpunkt den bedömningen att det därefter var tillräckligt med en utredningsman, BB, i ärendet eftersom tipsinflödet då var begränsat och de tips som kom in oftast var av den

karaktären att de inte krävde några mer omfattande utredningsåtgärder. Jag har inte någon anledning att ifrågasätta polismyndighetens bedömning att det då inte fanns behov av fler än en utredare.

Utredningen ger emellertid vid handen att det hos BB under hösten 2003 fanns ungefär mellan 90 och 100 tips som inte hade bearbetats. Vidare har det kommit fram att en del tips lämnades direkt till BB och att vissa av dem inte hade registrerats i enlighet med de instruktioner som fanns; följaktligen hade de inte heller varit föremål för bedömning av behörig undersökningsledare. Det har också upplysts att BB ingår i polisens akutgrupp och att han under hösten 2003 hade ett 40-tal ärenden att handlägga utöver AA-mordet, vilket enligt honom själv var anledningen till att han inte hann med att bearbeta de nyinkomna tipsen i mordutredningen.

Som framgår av de upplysningar som inhämtades i samband med JO:s inspektion fick under senare delen av år 2003 inspektörerna GG och HH, som båda tidigare hade deltagit i mordutredningen, återinträda i utredningen för att utreda de obearbetade tipsen samtidigt som BB tillfälligt fick ägna sig uteslutande åt sina övriga arbetsuppgifter. Det kan således konstateras att polismyndigheten i sitt remissvar i denna del inte har lämnat fullständiga uppgifter. Myndigheten har dock konstaterat att utredningsläget under senare tid varit sådant att CC gjort en korrekt bedömning av personalbehovet. Mot bakgrund av att denne själv uppgett att det var först efter artiklar i pressen och JO:s beslut att ta upp ett initiativärende som utredningen tillfördes ytterligare resurser, finner jag polismyndighetens uttalande något förvånande. Naturligtvis borde polismyndigheten själv tidigare ha uppmärksammat och åtgärdat de bristfälliga förhållandena.

Som sagts i det föregående är mord ett sådant brott som skall ges högsta utredningsprioritet. Det ankommer därför på polismyndigheten att se till att det hela tiden finns tillräckliga resurser för att löpande kunna arbeta med de uppslag och tips som kommer in. Det är självfallet inte godtagbart att ett stort antal tips ligger obearbetade under längre tider. Vidare åligger det undersökningsledaren att kontinuerligt hålla sig informerad om de tips som kommer in för att bl.a. kunna bedöma om utredningsresurserna är tillräckliga; utredningsmannen har givetvis också ett ansvar för att undersökningsledaren underrättas löpande. Därutöver bör chefen för en utredningsavdelning, som har det övergripande ansvaret för verksamheten där, se till att en mordutredare i övrigt inte tilldelas sådana andra betungande arbetsuppgifter att mordutredningen blir lidande. Det kan påpekas att i förevarande fall är CC både förundersökningsledare och chef för utredningsavdelningen.

I den aktuella mordutredningen förefaller kommunikationen mellan CC och BB ha varit bristfällig vilket medfört att CC inte synes ha haft en fullständig överblick av de tips som kom in i utredningen. Å andra sidan har det kommit fram att BB brustit i att vidarebefordra nyinkomna tips för registrering och vidare ställnings-taganden. CC har emellertid uppgett att det nu endast återstår några få bearbetningsbara tips samt att BB återinsattes den 1 mars 2004 som ensam utredningsman i ärendet.

Jag utgår från att polismyndigheten framdeles på ett bättre sätt än tidigare bevakar såväl att den ges nödvändig information om läget i mordutredningen som att tillräckliga resurser finns för att bearbeta eventuella tips och uppslag.

Ärendet avslutas med den kritik som ligger i vad jag nu har anfört.

Promemoria om handläggningen av AA-mordet efter halvårsskiftet 2002

I samband med JO:s inspektion av Polismyndigheten Dalarna den 22-24 mars 2004 inhämtades kompletterade upplysningar om handläggningen av AA-mordet. Vid detta tillfälle närvarade från JO:s sida chefsjustitieombudsmannen Mats Melin, byråchefen JJ samt föredragandena Rolf Andersson och LL. Kommissarien CC, som är förundersökningsledare i ärendet, upplyste i huvudsak följande.

Vid halvårsskiftet 2002 gick man igenom hela utredningsmaterialet i förundersökningen, och därefter gjordes bedömningen att det var tillräckligt med en utredningsman i ärendet. Inspektören BB tillsattes som utredningsman efter sommaren 2002. Han hade inte tidigare arbetat med mordutredningen. Till sin hjälp fick han under de två - tre första månaderna inspektören GG som hade varit med i utredningen sedan augusti år 2000. GG återgick därefter till sin ordinarie tjänst vid utredningsavdelningen i Ludvika. BB arbetade därefter ensam med att bearbeta de tips som kom in i utredningen. BB var även utredningsman i andra förundersökningar än AA-ärendet. Han ingick i polismyndighetens s.k. akut-grupp. Var åttonde vecka hade han jour på akutgruppen och fick då de ärenden där det förekom frihetsberövade personer. Under hösten 2003 hade BB mellan 30-40 ärenden utöver AA-ärendet; flera ärenden hade dock samma gärningsman.

Enligt CC bedömning hade BB inte någon orimlig arbetsbörda. De tips som kom in i AA-ärendet var oftast av den karaktären att de inte krävde några mer omfattande utredningsåtgärder. BB diskuterade som regel någon gång varje vecka intressanta tips med CC. CC gick emellertid inte själv igenom de öppna tipsen som BB hade för utredning. CC förutsatte att tipsen registrerades genom BB:s försorg. Vid registreringen gjordes nämligen en bedömning av tipsen och om de skulle läggas ut för utredning.

Under hösten 2003 framkom det dock att BB hade mellan 90 och 100 tips liggande hos sig som inte hade bearbetats. Av dessa var ett 30-tal intressanta att bearbeta i utredningen. En del av tipsen hade kommit direkt till BB och hade därför inte registreras på korrekt sätt.

Mot bakgrund av artiklar i pressen och av att JO hade tagit upp ett initiativvarende beslutades i början av november 2003 att BB tillfälligt skulle lämna mordutredningen för att han skulle få möjlighet att avarbeta sina andra utredningar som började bli gamla. Tanken var att BB inte skulle känna sig pressad av utredningsläget. I stället kom GG tillbaka till mordutredningen och även kriminalinspektören HH som tidigare varit med i mordutredningen i flera omgångar. Deras uppgift var

att avarbeta de öppna tipsen i utredningen. De höll på t.o.m. januari 2004. BB återinsattes den 1 mars 2004 och avsikten är att han fort-sättningsvis skall vara utredningsman i ärendet. Det återstår endast några få bearbetningsbara tips. Rikskriminalpolisen har lovat att bistå med ett par förhör som skall genomföras på andra håll i landet.

MM